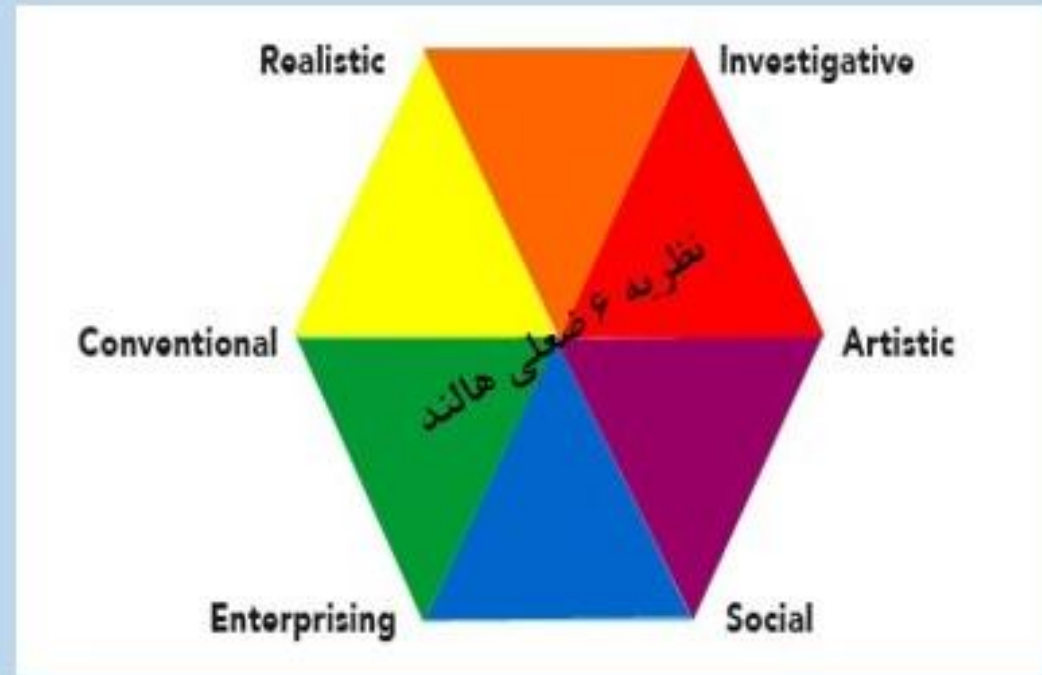

نظریه شغلی - شخصیتی هالند

انتخاب رشته و شغل با بهره گیری از نظریه هالند
(۶ مدل و ۶ تیپ شخصیتی)

• مهم ترین عوامل موثر در انتخاب رشته عبارتند از :

• یکی از موضوعات مهم و اساسی برای انسان، علاقه است؛ چیزی که به آن گرایش دارد و می تواند بخش قابل توجهی از نیازهایش را به وسیله آن مرتفع سازد. گاه آدمی از علائق خود آگاه است و به سوی آن میل پیدا می کند و گاه علائقی را در درون خود دارد که از آن بی اطلاع و یا کم اطلاع است. یکی از همین علائق مهم، علاقه شغلی است.

• تصمیم گیری درباره انتخاب شغل و حرفه، یکی از مهمترین و سرنوشت سازترین موضوعات در زندگی هر فرد به حساب می آید. امروزه پیچیدگی و دگرگونی دنیای کار، سرعت فزاینده رشد تکنولوژی، تقاضاهای روزافزون برای ورود به برخی مشاغل و نیاز به کسب دانش و مهارت ها با توجه به تفاوت های فردی، موجب شده تا این موضوع مورد توجه دانشمندان علم روان شناسی و مشاوره ی شغلی قرار بگیرد.. از جمله نظریات مهم در زمینه ی مشاوره شغلی، نظریه ی شغلی - شخصیتی هالند است.

در این زمینه یکی از جالب ترین و معروف ترین نظرات، نظریه هدایت شغلی هالند است که چندین دهه توسط وی و همکارانش مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. از این نظریه می توان در هدایت تحصیلی و شغلی و انتخاب رشته استفاده کرد.

به عقیده هالند، شخصیت فرد می تواند نقش مهمی در انتخاب شغل داشته باشد. او ۶ تیپ شخصیتی و ۶ مدل محیطی را در نظریه خود به کار گرفته است و افراد و محیط ها را با توجه به این ۶ تیپ شخصیتی و ۶ مدل محیطی مشخص می کند. هالند این موضوع را مورد تاکید قرار داده است :

که ناهمخوانی و ناهماهنگی بین محیط شغلی و تیپ شخصیتی فرد، موجب نارضایتی، عدم پیشرفت و عدم کارآیی وی می شود.

نظریه تصمیم گیری شغلی هالند و پرسشنامه شخصیتی-شغلی مربوط به آن که در بسیاری از کشورهای دنیا مورد بررسی قرار گرفته است و در حال حاضر استفاده می شود، یکی از نظریه های علمی - کاربردی در زمینه راهنمایی تحصیلی و شغلی است.

نظریه شخصیت‌های شغلی و محیط‌های کاری هالند، همچون نظریه‌ی سازش شغلی داویس و لاف‌کوئیست از جمله نظریه‌های جور بودن شخص - محیط به حساب می‌آید. روان‌شناسی شخص - محیط براساس این فرضیه اساسی رشد یافته است که بین افراد و محیط‌های کاریشان ارتباط متقابل وجود دارد؛ یعنی افراد بر محیط تاثیر می‌گذارند و محیط نیز بر افراد.

هالند، نظریه‌ی خود را بر مبنای دو اصل استوار نموده است:

- ۱. انتخاب شغل و حرفه به نوع شخصیت فرد بستگی دارد و راهی برای ابراز وجود فرد به حساب می‌آید.
- ۲. انتخاب شغل و حرفه رابطه‌ی مستقیمی با طرز تلقی و گرایش فرد دارد.

وی معتقد است که با وجود پیشرفت‌های زیاد در علومی همچون آمار، هنوز هم بهترین راه برای پیش‌بینی شغل فرد، پرسش در مورد ترجیحات شغلی اوست و لذا از طریق مصاحبه می‌توان رغبت‌ها و گرایش‌های شغلی فرد را به‌دست آورد.

هالند در طبقه بندی خود شخصیت افراد را به ۶ نوع تقسیم می کند :

۱- واقع گرا

۲- جست و جو گر

۳- اجتماعی

۴- قراردادی

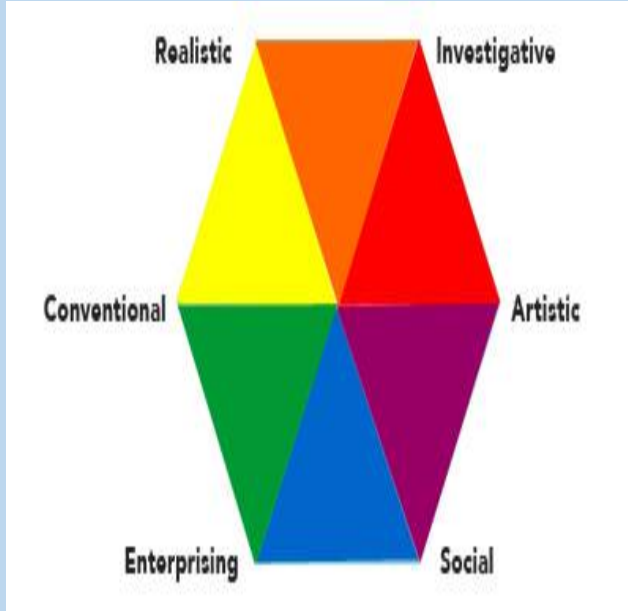
۵- متهور

۶- هنری

این طبقه بندی، کلی است و حدود ۷۲۰ الگوی مختلف شخصیتی را شامل می شود. با بررسی تاریخچه ی زندگی و مشاهده ی رفتار فرد، می توان غلبه ی یکی از این انواع تیپ های شخصیتی را بر سایر انواع ملاحظه کرد. در عین حال ممکن است در عده ای نیز ترکیبی از هر ۶ نوع ویژگی شخصیتی وجود داشته باشد. هالند معتقد است با مشاهده ی دقیق رفتار انسان می توان دریافت که یکی از این ۶ نوع ویژگی شخصیتی نسبت به سایر انواع، غلبه ی بیشتری دارد.

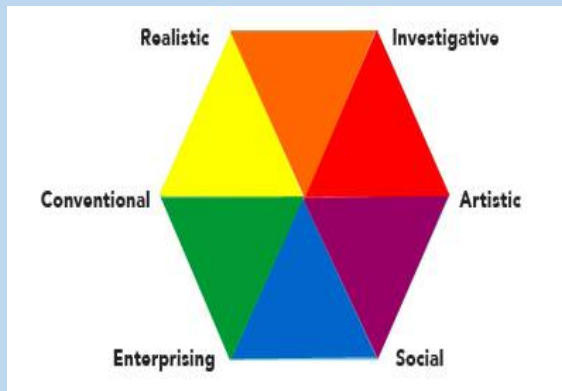
هالند، در بررسی‌های پنجاه ساله خود نشان داد که شخصیت فرد می‌تواند نقش مهمی در انتخاب شغل و به‌طور کلی در زندگی حرفه‌ای او داشته باشد. براساس این نظریه، افراد جامعه را می‌توان از نظر شخصیتی در یکی از شش تیپ واقع‌گرا، جستجوگر، هنری، اجتماعی، متهور و قراردادی طبقه‌بندی کرد.

براساس نظریه هالند، از آنجا که افراد در محیطی رشد می‌کنند که بتوانند در آن مهارت‌ها و توانایی‌های خود را به‌کار گیرند و نگرش‌ها و ارزش‌های خود را نشان دهند، بعنوان مثال تیپ‌های هنری به دنبال محیط‌های هنری و تیپ‌های قراردادی به دنبال محیط‌های قراردادی هستند. حال اگر، الگوی شخصیتی یک فرد و الگوی محیطی او را بدانیم، می‌توانیم برخی از نتایج این‌گونه جور شدن‌ها را پیش‌بینی کنیم.

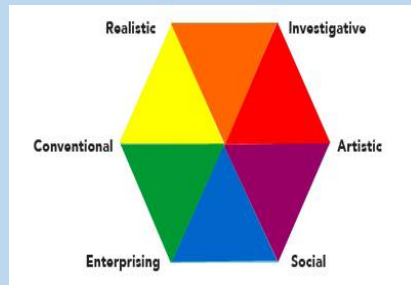
شش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

نوع واقع گرا:

از خصوصیات افرادی که در این طبقه قرار می گیرند، می توان جدیت در کار، واقع بینی در امور، مهارت های مکانیکی، تفکر عملی، قدرت جسمانی، علاقه و هماهنگی در کارها را نام برد. فرد واقع بین، چنانچه با مشکلی مواجه شود، راه حل های عملی برای مشکلات جستجو می کند. این افراد بیشتر به مشاغلی که نیازمند مهارت های فنی است، روی می آورند. این افراد علاقمند به کار با وسایل و ماشین ها و بی علاقه به فعالیت های آموزشی و درمانی هستند. از نظر صفات شخصیتی، این افراد اهل عمل، خودمحور، صرفه جو، سرسخت و غیراجتماعی هستند.

مشاغل مناسب این افراد عبارتند: از مشاغل فنی، کشاورزی و بعضی از مشاغل خدماتی.

شش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

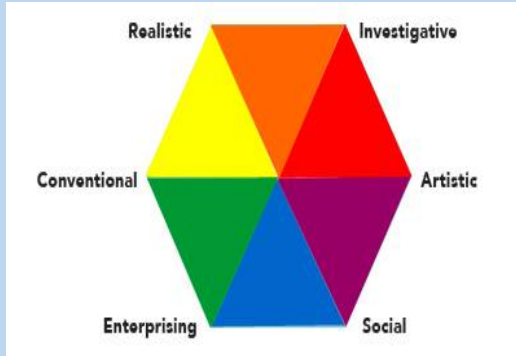
نوع جستجوگر:

از خصوصیات بارز افراد این طبقه تفکر، سازمان دهی، قدرت و استدلال است. این طبقه از افراد، روابط اجتماعی را زیاد دوست ندارند. گاه به رویاپردازی در مورد پیشرفت های آینده خود مبادرت می ورزند و از انجام مشاغل پیچیده که نیاز به تفکر دارد، لذت می برند. این افراد خلاق، مستقل، پیشرونده، کمرو و محتاط می باشند. علاقمند به پژوهش و کارهای علمی در زمینه های ریاضی، فیزیک، شیمی، زیست شناسی و بی علاقه به فعالیت های متهورانه هستند. این افراد دارای این صفات شخصیتی هستند: کنجکاو، دقیق، تحلیل گر، پیچیده، کناره گیر، منتقد و خوددار.

مشاغل مناسب این افراد عبارتند از: مشاغل علمی و پژوهشی، پزشکی و برخی از مشاغل مهندسی.

شش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

نوع اجتماعی:

افرادی که جزء این طبقه هستند، دارای رغبت‌های اجتماعی می‌باشند

و نقش معلمی یا روان‌درمانگری را ترجیح می‌دهند. این افراد انسان‌هایی مسئول و بشردوست هستند

و قراردادهای اجتماعی را می‌پذیرند. در عین حال از حل عقلانی مسائل گریزانند و از کارهای بدنی و فعالیت‌های

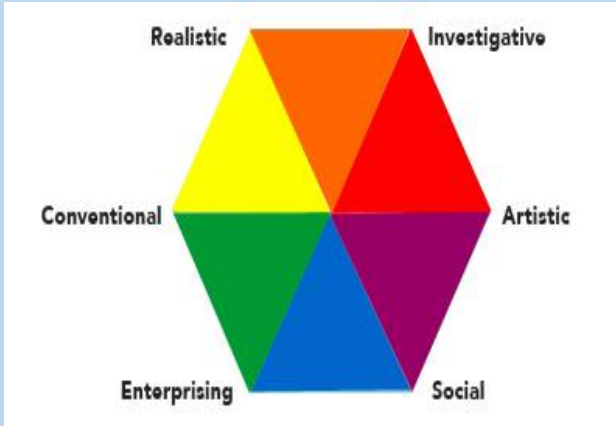
سازمان‌یافته خوششان نمی‌آید. این گروه علاقمند به امور آموزشی و درمانی و بی‌علاقه به امور فنی و ماشینی هستند.

روحیه همکاری، معاشرتی بودن، شکیبایی، مسئولیت‌پذیری و صمیمیت از جمله صفات شخصیتی این گروه می‌باشد.

مشاغل مناسب این گروه عبارتند از: مشاغل مربوط به تعلیم و تربیت، رفاه اجتماعی و موضوعات اخلاقی.

شش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

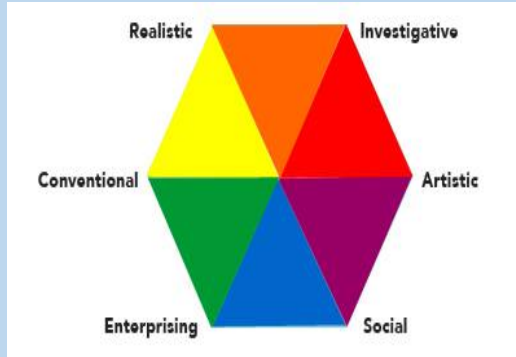
نوع قراردادی :

این عده احترام خاصی برای حفظ قوانین و مقررات قایل اند و به خوبی به کنترل خویش قادر می باشند. دوستدار نظم و ترتیب بوده و از موقعیت های پیچیده گریزانند و به فعالیت های جسمانی تن در نمی دهند. به امور دفتری، تنظیم اطلاعات نوشتاری و پردازش داده ها علاقمند بوده و به بی نظمی و امور هنری علاقمند نیستند. صفات شخصیتی این گروه عبارت است از: محتاط، مطیع، منظم، صرفه جو، دوراندیش و وظیفه شناس.

مشاغل مناسب این گروه عبارتند از : مشاغل اداری و منشی گری، حسابداری و بایگانی

شش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

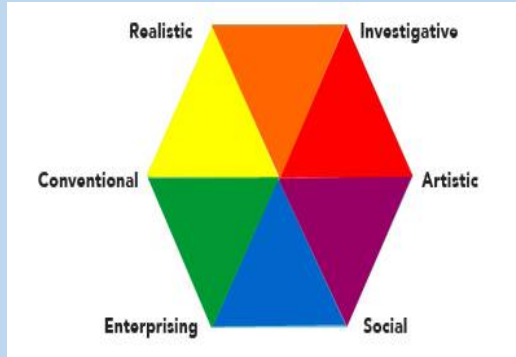

نوع هنری :

افراد این طبقه در شناسایی و بیان خصوصیات خود مهارت دارند. روابط حسنه‌ای با دیگران برقرار نموده و در عین حال از نظم و ترتیب به دوراند. در روابط خود با دیگران حساس‌اند. کمتر به کنترل خود می‌پردازند و به سادگی در مورد عواطف و احساسات خود گفتگو می‌کنند. این عده به صفات زنانه بیش از صفات مردانه گرایش دارند و به مبارزه با مشکلات محیطی از طریق ارایه‌ی آثار هنری اقدام می‌نمایند. نسبت به انجام فعالیت‌های پیچیده و ابتکاری و هنری علاقمند هستند. از ویژگی‌های شخصیتی عاطفی، ابرازگر، خیال‌پرداز، آرمان‌گرا و استقلال‌طلبی برخوردارند.

مشاغل مناسب این گروه عبارت است از: مشاغل هنری، موسیقی، ادبیات، بازیگری و مترجمی.

نقش ضلعی هالند به ما چه می آموزد؟

نوع متهور :

افراد نوع تهوری در گویایی بسیار مهارت دارند. ماجراجو و اجتماعی هستند. در فعالیت‌هایشان نقش غالبی بر عهده دارند. در جستجوی قدرت و موقعیت بوده و همواره می‌کوشند تا رهبر باشند و در امور مالی و تجاری نظایر آنها مهارت کسب می‌کنند. علاقمند به فعالیت‌های رهبری، مدیریت، سیاسی و کسب درآمد اقتصادی و بی‌علاقه به امور پژوهشی هستند. ماجراجو، بانرژی، مطمئن به خود، هیجان طلب و سلطه‌جو می‌باشند.

مشاغل مناسب این گروه عبارت است از: مشاغل مدیریتی، تجارت و فروشندگی.

این نظریه دارای مفروضاتی است که هالند آنها را بدین شیوه توضیح داده است:
 بیشتر افراد را می‌توان به نسبت تشابهاتشان به یکی از شش تیپ شخصیتی تقسیم‌بندی کرد. این تیپ‌ها به عنوان مدلی مناسب برای توصیف فرد به حساب می‌آیند ولی باید دانست که افراد یک تیپ، خالص نیستند و می‌توانند تلفیقی از چند تیپ باشند، ولی یکی از تیپ‌ها غلبه بیشتری دارد.

محیط‌ها نیز طبق این نظریه به شش مدل طبقه‌بندی می‌شوند. نوع مدل محیط براساس مدل غالب افرادی که آن محیط را می‌سازند، تعیین می‌گردد. افرادی که در یک محیط دور هم جمع می‌شوند، محیطی را ایجاد می‌کنند که منعکس‌کننده تیپ شخصیتی آنان است.

طبقه‌بندی شغلی هالند، برای برنامه‌ی راهنمایی و مشاوره‌ی شغلی و حرفه‌ای مدارس نیز درخور توجه است.

مشاوران شغلی و حرفه‌ای مدارس با توجه به شش نوع تیپ شخصیت، مهارت‌های لازم برای احراز شغل را از قبل تعیین کرده و سپس با توجه به شناختی که از دانش‌آموزان به دست می‌آورند، آنها را در مسیر مناسبی راهنمایی می‌کنند. این طبقه‌بندی شامل ۵۰۰ شغل از متداول‌ترین مشاغل آمریکا است. آنها در نظامی که کد حروف (و، ج، ه، الف، م، ق) را مورد استفاده قرار می‌دهد، مرتب شده‌اند:

مشاغل واقع‌گرایانه (و) : شامل مشاغل مهارتی، فنی و بعضی از مشاغل خدماتی.

مشاغل جستجوگرانه (ج) : شامل مشاغل علمی و بعضی از مشاغل فنی.

مشاغل هنری (ه) : شامل مشاغل هنری، موسیقی و ادبیات.

مشاغل اجتماعی (الف) : شامل مشاغل مربوط به تعلیم و تربیت و رفاه اجتماعی.

مشاغل متهورانه (م) : شامل مشاغل مدیریت و مشاغل فروشندگی.

مشاغل قراردادی (ق) : شامل مشاغل اداری و منشی‌گری.

کدهای سه حرفی، مشاغل را توصیف می‌کنند. برای مثال معنی کد (م - الف - ق) برای مدیر فروش این است که، مدیران فروش بیش از همه به افراد مشاغل متهورانه، تا حدی کمتر به افراد مشاغل اجتماعی و کمتر از آن به افراد مشاغل قراردادی شباهت دارند. طبعاً افرادی در این مشاغل موفق‌تر خواهند بود که تطابق بیشتری با این کدها داشته باشند

گردآورنده : پازانی

منبع : پژوهشکده باقرالعلوم